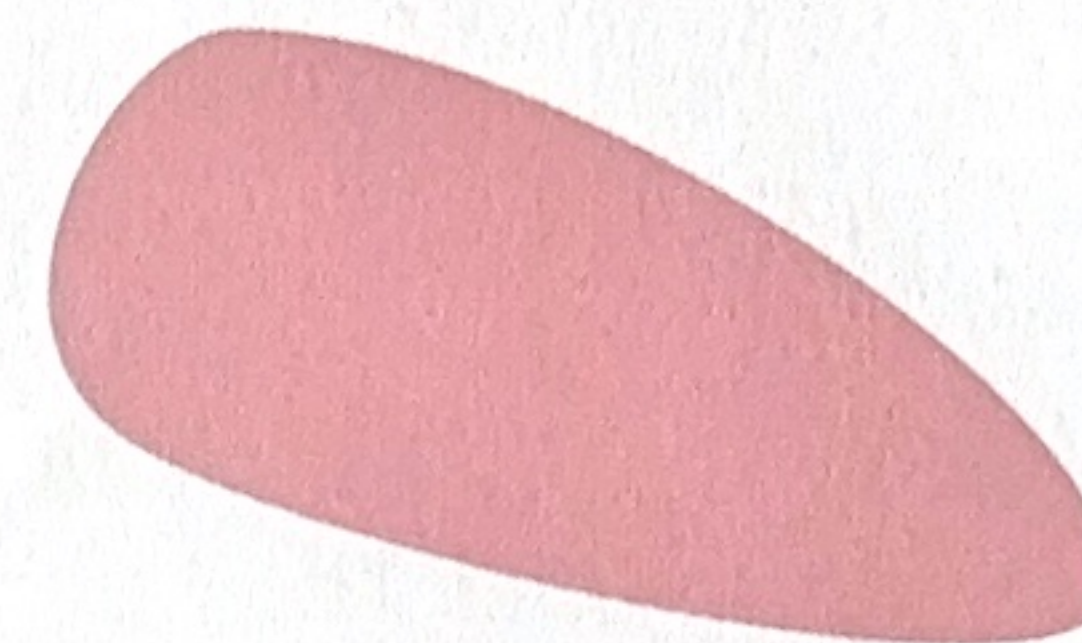
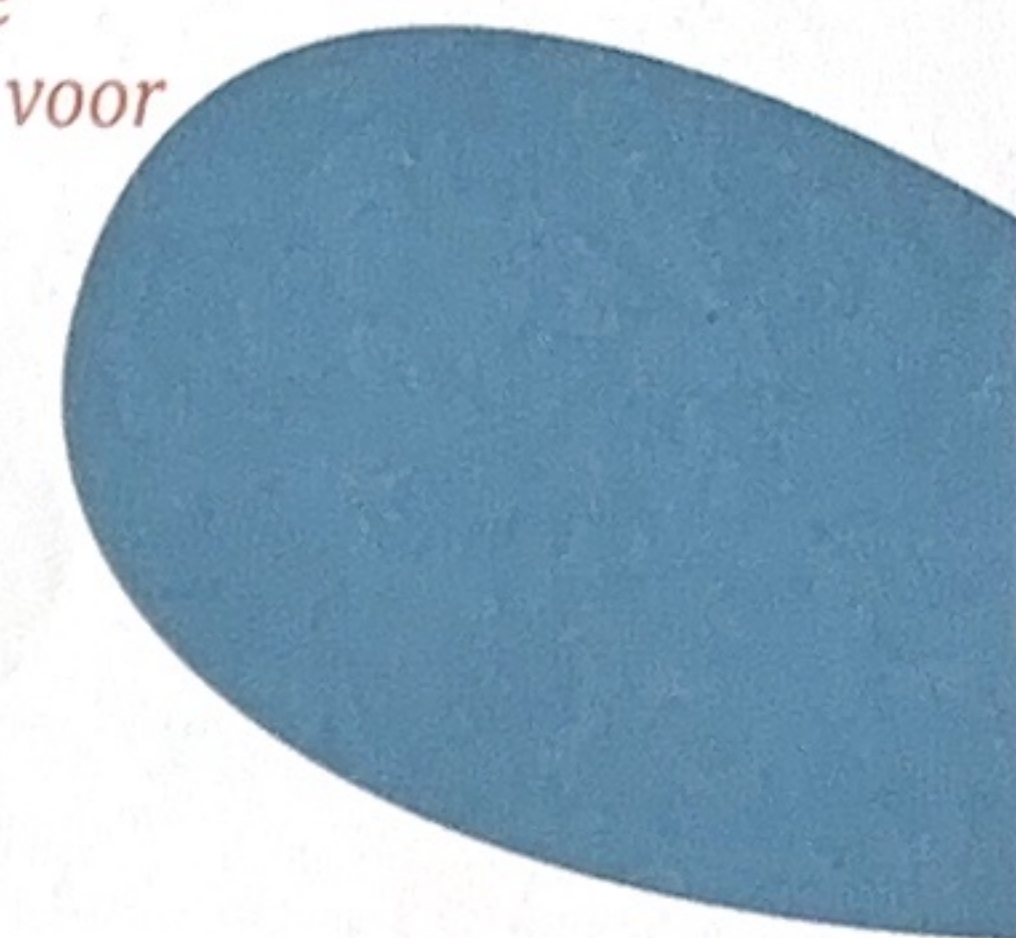


GELIJKE KANSSEN DOOR ONGELIJK ONDERWIJS

TEKST BRIGITTE BLOEM



“Waarom geef je sommige kinderen niet méér tijd als je daarmee kunt compenseren voor de thuissituatie?”



Streven naar **gelijkwaardigheid** is de belangrijkste drijfveer voor Marjolein Ploegman. Als oprichter van De School in Zandvoort koppelde ze extra onderwijstijd aan het bieden van **gelijke kansen**. Samen met Onderwijs Maak Je Samen bracht Marjolein afgelopen januari haar boek *Kansengelijkheid, een kwestie van tijd* uit.

Volgens Marjolein zijn we ons er nauwelijks van bewust hoe ongelijkheid in de haartaten van het huidige onderwijsstelsel zit. “Misschien kijk ik er, mede door persoonlijke ervaringen, met andere ogen naar”, begint ze. In haar tienertijd verliet Marjolein voortijdig het voortgezet onderwijs om, met ontheffing van de leerplicht, de kost te gaan verdienen. “Dat is me op een gigantische achterstand komen te staan. Minstens twintig jaar heb ik erover gedaan om die kloof – min of meer – te overbruggen. En eigenlijk haal je zoiets nooit meer in. Het levert je een behoorlijk minderwaardigheidscomplex op én bezorgt je een achterstand in de samenleving, kan ik je zeggen.”

VELE VRAGEN

Marjolein: “Er zijn zoveel onderwijsveranderingen geweest, maar nog nooit was gedaan wat ik met De School van plan was: meer onderwijstijd en een andere manier van besluitvorming. Zou dat de sleutel kunnen zijn om kinderen gelijkere kansen te bieden?”

Nu ze erop terugkijkt, herkent Marjolein autobiografische aspecten in haar ambitie om een nieuw soort basisschool te starten. Maar zo begon het niet. Indertijd hield ze zich bezig met bedrijfsopleidingen en hoger beroepsonderwijs. “Met name de hbo-docenten klaagden steen en been over de ongemotiveerde houding van hun studenten”, licht Marjolein toe. “Terwijl je als kind juist één brok leergierigheid bent. Hoe zou zo’n gebrek aan motivatie nou ontstaan, vroeg ik me af.” Ook vond ze het onbegrijpelijk dat scholen pakweg drie maanden per jaar dicht zijn vanwege vakanties. “Wat ligt er ten grondslag aan die gewoonte? Het past ook totaal niet bij onze

ambitie een kenniseconomie te willen zijn.” Marjolein vond nergens een plausibel antwoord.

Naarmate ze zich meer ging verdiepen in het basisonderwijs, kwamen er meer vragen die ze wilde onderzoeken. “Neem burgerschap, een belangrijk onderwerp waar we onze kinderen wegwijs in willen maken. Maar waarom richten we de school dan niet als zodanig in? School is verre van een democratisch bolwerk. En waarom labelen we kinderen zo gemakkelijk? Bij alle dyslexierapporten zag ik dat deze leerlingen behoefte hebben aan méér tijd. Ik las ook over de goede resultaten van zomerscholen. Waarom boeken kinderen in enkele weken tijd zoveel vooruitgang, terwijl leerlingen in de laatste twee weken vóór de zomervakantie nauwelijks meer onderwijs krijgen? We erkennen dat kinderen verschillen en toch krijgen alle kinderen dezelfde onderwijstijd. Waarom geef je sommige kinderen niet méér tijd als je daarmee kunt compenseren voor de thuissituatie? En krijgen alle leerlingen überhaupt de onderwijstijd waar ze recht op hebben?”

NIET GOED GENOEG

Basisscholen hebben een belangrijke wettelijke opdracht, namelijk leerlingen opleiden op basis van 52 kerndoelen. Maar de landelijke toetsing, constateert Marjolein, gebeurt enkel op taal en rekenen. “Dat begint al in groep 3, gaat door tot eind groep 8 en is bepalend voor je schoolloopbaan.” De doorstroomtoets voor het vervolgonderwijs is geen positieve toets waaruit de talenten van een kind blijken, vindt ze. “Zo telt het bijvoorbeeld helemaal niet als leerlingen handig zijn met hun handen of sportief zijn of technisch inzicht hebben. >

“Werken aan kansengelijkheid is veel meer is dan kansrijk adviseren aan het eind van groep 8.”

Ik vind dat onbegrijpelijk. Kinderen die onder het gemiddelde scoren op taal en rekenen, horen jaar in jaar uit dat ze niet goed genoeg zijn en daardoor een vmbo-advies zullen krijgen. Waar overigens niets mis mee is, maar in de ogen van veel ouders wel. In mijn boek beargumenteer ik dat een vmbo-advies nimmer een positief advies is met het oog op het technisch inzicht of de groene vingers van een leerling. Een vmbo-advies is wat rest als de leerling voor taal en rekenen te laag heeft gescoord voor een havo/vwo-advies. En stel, je bent een groep 8-leerling die uit kan stromen naar het vwo, maar je gaat liever naar het vmbo, omdat je loodgieter wilt worden. Denk je dat zo iets kan? Deze leerling zal van iedereen te horen krijgen: ‘Dat moet je niet doen, dat is zonde van je capaciteiten.’”

KANSENGELIJKHEID

Uit eigen ervaring weet Marjolein dat sommige achterstanden op latere leeftijd bijna niet meer in te lopen zijn. Daarom is het zo belangrijk, stelt ze, dat we zo vroeg mogelijk beginnen met het gelijktrekken van de mogelijkheden. Wat daarvoor nodig is, is meer tijd. “Gelijkere kansen door ongelijke onderwijstijd. Als sommige kinderen meer onderwijstijd nodig hebben, dan zouden ze die extra tijd moeten kunnen krijgen, op hun eigen school. Kinderen hebben nu eenmaal verschillende didactische interventies nodig om dezelfde resultaten te behalen. En meer tijd zou daarom tot het repertoire van elke school moeten horen.”

Marjolein schreef haar boek *Kansengelijkheid, een kwestie van tijd* primair voor schoolleiders en leraren basisonderwijs. “Ik hoop dat de mensen die het lezen, inzien dat werken aan kansengelijkheid veel meer is dan kansrijk adviseren aan het eind van groep 8. Je moet er direct in groep 1 mee starten, en liefst nog eerder. Ongelijkheid grijpt immers heel diep in een mensenleven in en is onwenselijk voor onze samenleving.”

42 WEKEN ONDERWIJSTIJD

Marjolein is ervan overtuigd dat er ook binnen het huidige onderwijsstelsel mogelijkheden zijn om de kansen voor alle kinderen meer gelijk te trekken. “De School in Zandvoort is misschien voor de meeste scholen een onhaalbaar perspectief, maar er zijn voldoende haalbare alternatieven om te werken aan kansengelijkheid. Elke basisschoolleerling heeft jaarlijks recht op 940 uur onderwijs, en dat acht jaar lang. Krijgen leerlingen die hoeveelheid tijd ook? Tijdens het schrijven van mijn boek ben ik wat rekensommetjes gaan maken. Je geboortedatum kan zomaar 500 uur onderwijs uitmaken. 9 tot 13% van de leerlingen op de basisschool mist jaarlijks meer dan twee weken onderwijstijd. Dat kan zijn door ziekte, maar ook omdat er narigheid in het gezin is, of door andere vervelende oorzaken. Dat is nogal wat als je dat vermenigvuldigt met het totaal aantal basisschooljaren.”

Verschillende onderzoeken bevestigen dat leerlingen met een paar honderd uur extra onderwijstijd op een hoger niveau uit kunnen komen. Met die wetenschap vindt Marjolein het eeuwig zonde dat behoorlijk wat leerlingen niet aan die 940 uur op jaarbasis komen. “Je kunt je jaarroosters zo samenstellen, dat je extra onderwijstijd kunt opnemen om alle kinderen ten minste aan die 940 uur te laten komen. Bovendien kun je deze extra tijd ook nog eens inzetten om leerlingen met achterstanden extra instructie te geven of extra te laten oefenen. Dat wordt al mogelijk als je de onderwijstijd niet over 40, maar over 42 weken uitsmeert. Dat past inmiddels ook in de huidige cao voor onderwijspersoneel. Kortom, een betere spreiding van onderwijstijd is goed voor kansarme kinderen en niet nadelig voor kansrijke kinderen.” ■

AAN HET WOORD WAS ...



MARJOLEIN PLOEGMAN

Oprichter van De School in Zandvoort en auteur van *Kansengelijkheid, een kwestie van tijd*.

Luister naar Marjolein Ploegman in de podcast ‘De Verdieping’ (zie p. 13).

KANSENGELIJKHEID EEN KWESTIE VAN TIJD

Hier keuzes kansen vergroten



s.omjs.nl/96f



HET CONCEPT DE SCHOOL

Bijna twintig jaar geleden ontwikkelde Marjolein Ploegman het concept De School. Het concept werd werkelijkheid in 2008, toen De School in Zandvoort feestelijk werd geopend. Marjolein leidde deze school tot medio 2016.

Het concept De School biedt vijftig weken per jaar, tien uur per dag onderwijs, verzorgd door een team van bevoegde leraren. Door meer tijd creëert De School meer mogelijkheden om gelijke kansen te bevorderen en is inclusief, passend onderwijs voor ieder kind mogelijk. Meer onderwijstijd is alleen mogelijk met meer geld voor onderwijs. In Zandvoort bleek dit mogelijk zonder dat het de samenleving extra geld kostte. De oplossing werd gevonden door bestaand geld voor kinderen en gezinnen samen te voegen, zoals geld voor kinderopvang, passend onderwijs, welzijnswerk, sport en cultuur.

In het concept van De School hebben leerlingen de beschikking over bijna 2400 uur onderwijstijd, in plaats van de reguliere 940 uur op jaarbasis. Onderwijstijd wordt aangepast aan de behoeften van het kind en het gezin. Er zijn allerlei variaties mogelijk: in de hoeveelheid tijd, maar ook in de spreiding van de tijd over de dag, de week en het jaar en natuurlijk de besteding van die tijd. De School werkt met vijf periodes van tien weken. Elke periode staat schoolbreed een ander thema centraal, elk uit een ander domein. Deze domeinen komen voort uit de leergebieden van de kerndoelen. In de thema's worden bijna alle vakken geïntegreerd. Meer onderwijstijd zorgt ervoor dat leraren zich kunnen richten op alle 52 kerndoelen.

Ook de manier van besluitvorming is typerend voor De School. Leraar, leerling en ouders hebben een gelijkwaardige stem in het ontwerpen en vaststellen van het individuele leerplan, maar wel elk vanuit de eigen deskundigheid en verantwoordelijkheid. Dat maakt leerlingen, ouders en leraren betrokken en verantwoordelijk.

Lees er meer over op www.deschool.nl

LEERGANG JE PLAN OP TIJD

OMJS biedt samen met Marjolein Ploegman vanaf voorjaar 2023 ook een leergang over tijd en werkdruk aan: Je plan op tijd. De leergang is een praktische benadering van bedrijfsvoering. “Je moet als schoolleider niet meer tijd uitgeven dan je hebt”, aldus Marjolein. “Het gaat erom welke gefundeerde keuzes je maakt voor de invulling van de beschikbare tijd in een heel jaar van het gehele schoolteam. Hiermee kun je ook nog eens bijdragen aan het terugdringen van de werkdruk.”

Meer info en inschrijven via s.omjs.nl/uom